

1674.  
Karstula.

(ruotsalaiselta puolelta Leipänevasta lähellä Karstulan kirkkoa - josta kts. Färl., jossa epäselvyys).

1675.

D.E.D. Europaeus' en Saljushik nimisen kylän luona Paksujoella Novgorodin läänissä hautakummuista kesällä 1874 esille kaivattamia esineitä. Näistä hautatutkimuksista ja löydöistä on tietoja: Finlands Allmänna Tidning 1874 n:rot 212-215, J.R.Aspelin: Suomalais-Ugrilaisen muinaistutkinnon alkeita siv. 310-313, Färlingin luettelo siv. 110-113 ja J.R.A:n kuvateoksessa n:rot 1080-1106.

Obs.!

Tähän kuuluu N:o 9983:1-4 ja mahd. 5-6.

Huom.!

Tähän kuuluvat N:o 10157:n esineet 1-10.

Suuresta hautakummusta (1-48).

Miehen poltettujen luiden ohella oli 1-16.

(s-k.)

1. Miekka. (J.R.A. 1086). 97 sentim. pitkä, hyvin säilynyt; väistinrauta ja ponsi ovat ainakin vaskipintaiset. (Färlingin luettelo 1098).
2. Keihäänterä (J.R.A. 1087), 473 mm pitkä, tulen polttamalla kauniilla patinalla varustettu. (Färl. 1. 1099).
3. Keihäänterä (J.R.A. 1084), 278 mm pitkä, kaunis ja hyvin säilynyt. (Färl. 1. 1100.)
4. Iso veitsi (J.R.A. 1088), jonka terä yksin on 230 mm pitkä; taittunutta ruotoa on jäljellä vain 42 mm. (Färl. 1. 1101.)
5. Nuolenterä (J.R.A. 1085). yksiväkäinen; pituus kärjestä vään päähän 103 mm. (Färl. 1. 1102.)

1675.  
Saljushik.

6. Nuolenterä (J.R.A. 1090), joka on väärin piirustettu), 120 mm pitkä, josta kärkeen päin suipeneva osa on vain 50 mm. (Färl. 1. 1102.)


7. Kirves (J.R.A. 1083, jossa parta on liian pitkä) 158 mm pitkä; terä on 88 mm pitkä. (Färl. 1. 1103.).

8. Kovasin (J.R.A. 1089), 106 mm pitkä; särmät ovat enemmän pyöristetyt kuin kuvasta näkee. (Färl. 1. 1104).

9. Veitsi, sarvipäinen; 2 kpl:ta; toinen erilleen taittunut paksuharainen ja kaita terä on 85 mm pitkä. Toinen varsipuolinen kappale on 52 mm pitkä. Veitsi oli seuraavan sisässä.

10. Veitsentuppi, samaan tapaan laadittu kuin karjalaiset tupet, vaan pitkä varsipuoli on kokonaan kolmen kuumukoristeisen vaskilevyn peitossa. Kolmiokoristeinen tupen teräpuolen vaskilevyliite on varren kohdalla paljon leveämpi kuin Karjalassa, vaan kärjessä taas vähäisempi. Kts. tästä ja seuraavasta valokuvaan Reinholmin koelmassa N:o 254.

Tuppeen oli kiinniruostunut

11. Tulusrauta, lähes 100 mm pitkä,  -muotoinen ja oli tähän taas ruostunut kiinni luuta, vaskentapaista ja

12. Hopeata, tulessa möykyiksi sulaneita (2 1/8 luotia). N:rot 9-12 ovat Färl. 1. 1105.

13. Vaskisia vyönsiloja (lappoja) eli soljituksia



1675.  
Saljushik.

- (20 kapp. yhtä laatua kuin J.R.A. 1102 ja pitkulainen kuvitettu päätesila); nuo tulessa osaksi sulaneet pyöreähköt silat ovat kukin olleet kolmella vaskinaulasella vyöhön kiinnitetyt. (Fährl. 1. 1106). Kts. myös n:ossa 40. Paitsi sitä pienessä laatikossa palasia. väärin kuvattu.
14. Kaksi tuohipalaa, jotka nähtävästi ovat olleet edellisen päällä, niin että niihin on painunut kuvia niistä. (Fährl. 1. 1107).
15. Veitsenterä, ruostunut, nykyään noin 115 mm pitkä, vain 12 a 13 mm leveä. (Fährl. 1. 1108).
- 15a. Veitsi, 90 mm pitkä, josta taittunutta ruotoa 23 mm. Veitsen ruosteeseen on takertunut pitkä ketjun jäsen, kahdessa kappaleessa, 2 rengasta ja vaskilevysii. (Fährl.1. 1108).
16. Luukampa, luonnollisessa suuruudessaan kuvattu J.R.A. 1103; osat ovat vaskinaulasilla toisiinsa kiinnitetyt ja on kamman päässä vaskinen rengas. (Fährl. 1. 1109)
17. Kuolainraudat (J.R.A. 1097), noin 210 mm pitkät; renkaat ovat vain 45 mm laajat; raudat ovat hyvin säilyneet; niiden ohella oli kolme seuraavaa numeroa.
18. Rautainen hihna- eli vyösolki, (J.R.A. 1105), hyvin säilynyt, 56 mm pitkä ja vain 29 leveä.
19. Rautaiset ketjut (riimunvarret), joiden toisessa päässä on koukku ja toisessa rengas, kuvattut J.R.A. 1096.

1675.  
Saljushik.

20. Pronssinen kalkkalo, tulen turmelema, Saksan pähkinän kokoinen, alapuolelta ollut neljähalkainen. N:rot 17-20 löydettiin poltettujen hevois-luiden ohelta vähän matkan päässä miehen haudasta. (Fährl. ↓ 1110).

Naisen poltettujen luiden ohella olivat 21-40.

21. Ympyriäinen, kaksikuorinen, kupurasolki pronssista, kuvattu J.R.A. 1101; 67,5 mm laaja; rautainen paljin on katkennut pois. (Fährl.1. 1113).

22. Iso, soikea, kaksikuorinen, pronssinen kupurasolki skandinavilaista muotoa, viisisarvinen; palkimeeseen on ruostunut kiinni kaksi niveltä rautaisesta pitkäniveleisestä ketjusta; soljen reunaan taas on ruostunut kiinni ruodon tapainen rauta, palanutta luuta ja pronssilankakierrosputki, noin 4 mm laaja. Soljen sisäpuolella tuntuu vaatteen jälkiä.

23. Soikea pronssinen kupurasolki, aivan yhtäläinen kuin edellinen, 110 mm pitkä ja 75 leveä; rautainen paljin on taittunut; reunaan on rautaruosteen kautta takertunut kappale kaksinkertaisista 5 mm laajoista renkaista muodostettua pronssiketjua. Pääterenkaaseen on liitetty pitkänivelinen rautaketju, jonka ensimmäinen eheä nivel on 45 mm pitkä. Yhteen syttyrään viimeksimainitun kanssa on vielä takertunut 6 1/2 mm laaja pronssilankakierrosputki, pala paksua hopealevyä (ehkä rannerenkaasta), osia kahdesta eli kolmesta yhtäläisestä rautaketjunivelestä kuin tuo edellä mainittu, vähän palanutta luuta ja pronssia. (N:rot 22 ja 23 ovat Fährl.1. 1111-12).



1675.  
Saljushik.

24. Pitkät pronssiketjut, kolmekertaisista, noin 10 a 12 mm laajoista renkaista muodostetut. Näihin on takertunut kiinni:
- a) Kaksinkertaisista, 5 mm laajoista renkaista muodostetut pronssiketjut (vrt. n:oon 23).
  - b) Palasia rautaketjuista, joiden nivelet ovat 45 mm pitkät (vrt. n:oja 22 & 23)
  - c) Pronssilankakierrospuutkien palasia, 3 kapp., noin 5 mm paksuja.
  - d) Pronssiketjut, jonka jäsenet ovat ~~o~~-muotoiset; näiden päässä on pronssinen, kolmevarpainen hanhenjalka. Vrt. n:oa 26 ja J.R.A. 1099.
  - e).Litteän pallon muotoinen helmi, vaaleankeltaisesta lasista.
  - f) Osa kovelin(?) terästä.
  - g) Pala kierrettyä hopeatankoa, nähtävästi osa kaularenkaasta. Vrt. n:roa 29.
  - h) Tulen syömä hopeinen raha, suurenpuoleinen.
  - i) Veitsenterä ynnä vähän ruotoa, yhteensä lähes 80 mm pitkä.
  - k) Vähän palanutta luuta. (Fährl. . 1114).
25. Iso pronssinen ketjuhely, kuvattu J.R.A. 1098, 130 mm pitkä. (Fährl.1. 1115).
26. Iso, pronssinen ketjuhely, kuvattu J.R.A. 1099, 153 mm pitkä. Seitsemännet hanhenjalkaan päättyvät ketjut, jotka ovat tästä helystä murtuneet pois, ovat arvattavasti ne, jotka ovat takertuneet n:roon 24. N:roon 26 on takertunut pari niveltä tuosta rautaketjusta, jota mainitaan n:ois sa 22,23 ja 24. (Fährl. 1. 1115.)

1675.  
Saljushik.

27. Hopeinen rannerengas, kuvattu J.R.A. 1100, hyvin säilynyt. (Fährl. 1. 1116.)
28. Pala yhtäläisestä rannerenkaasta kuin edellinen, vain noin 30 mm pitkä. (Fährl. 1. 1117.)
29. Hopeinen kaularengas, pyöreästä, vähän kierrettystä vartaasta, kuuteen palaan taittunut ja tulessa vähän sulanut. Tähän on nähtävästi myös kuulunut n:ro 24g. Fährl. 1. 1118.
30. Helmiä, noin 60 kapp., joista 5 monitahkoista punaisesta karnioolista, 16 muuta isoa monitahkoista, 4 isoa pyöreätä mosaikkihelmeä, 12 osak- valkoiset o-  
si sulanutta merikullasta, 2 kullattua lasia, niolia,vaik-  
6 pikkuista mustaa lasia j.n.e. - Näiden helmi- ka valkeassa  
en yhteyteen on liitetty iso itämainen hopeara- olleita.  
ha korvakkeella varustettu. (Fährl. 1. 1119.)
31. Keritsimet, hienorautaiset; terät ovat taittuneet pois; peräkaaren leveys on 36 mm. (Fährl. 1. 1120).
32. Pronssilankakierrospuutkia, yhteensä noin 450 mm pituudelta, 4 ja 5 mm paksuja. Näihin on ruostunut kiinni muutamia niveliä sen laatuista pronssiketjua kuin nroissa 25 ja 26. (Fährl. 1. 1121.) Näiden ohella oli ollut
33. Pitkä pronssilevy, 10 a 15 mm leveä, käännetty veitsentupen teräpuolisen silan tapaan ja vaskinaulasilla liitetty yhteen. (Fährl. 1. 1121.)
34. Rautaketjun nivelen osa, yhtä laatua kuin nroissa



1675.  
Saljushik.

- 22-24. Tämän ruosteeseen on nro 27 nähtävästi painanut leimansa. (Fährl. 1. 1122.)
35. Luutorvi, joka ehkä on ollut neulakotelona, taittunut (molemmat palat yhteensä noin 65 mm pitkät), 7 1/2 a 8 mm paksu; tämän yhteydessä on rautaisen naulan palanen, ruostunut kiinni rautaisen renkaan palaseen. (Fährl. 1. 1123.)
36. Veitsi, jonka terä on 55 mm pitkä ja 11 leveä; ruotoa on jäljellä lähes 40 mm. (Fährl. 1. 1124.)
37. Osa pronssisen soljen kaaresta, tulen turmelema, taittunut. (Fährl. 1. 1125.)
38. Kolme itämaalaista rahaa, joista kaksi korvakeella varustettua, (toinen kahdessa ja toinen kolmessa palassa); kolmas raha on osaksi palanut eli sulanut rikki. (Fährl. 1. 1135.)
39. Palasia poltetuista ihmisen luista: toisiin on takertunut vähän vaskiruostetta. (Fährl. 1. 1126.)
40. Sulaneita ja särkyneitä helmiä, noin parikymmentä; pala kaksinkertaisista pronssirenkaista muodostettua ketjua, yhtä laatua kuin nrossa 23 mainittu; pari pronssilankakierrosputken palaa; tulen turmelema lyhyt pronssitorvi; palaneen pronssisoljituksen (vrt. 13) pala ja vähän palanutta luuta.

Verif.kts. 62.  
1 raha on v:ltä  
944 (kts. Färl.  
1.). ja F.A.T.  
1874:215.

Kolmannesta kohdasta ja luultavasti naisen poltettujen luiden kohelta löydettiin n:o 41.

1675.  
Saljushik.

41. Kullattu pieni lasihelmi ja neljä pikkuista sa-  
vi- tahi lasihelmeä. (Fährl. 1. 1127.)
42. Noin puolitoistakymmentä enimmäkseen sulanutta  
mosaikkihelmeä, jotensakin suurta, ynnä kouke-  
roinen, leveä, kuvitettu pronssimähkäle, ehkä  
osa leveästä rannerenkaasta; näihin on palanut  
kiinni luupalasia. Mosaikkihelmet ovat ehkä  
kaikki olleet ristikkäisillä (kahdella) aalto-  
viivoilla kuvitetut (valkeat viivat tummalla  
pohjalla ja helmen korkuisien aaltojen välissä  
isoja monivärisiä täpliä, kuten Karjalankin hel-  
missä tavallista). (Fährl. 1. 1129.)

Neljännestä kohdasta ja luultavasti  
myöskin naisen poltettujen luiden ohelta löy-  
dettiin n:rot 42 ja 43:

43. Rannerengas kierretystä pronssivartaasta, joka  
on 4 1/2 mm paksu; päät käännettyt vierekkäin.  
(Fährl. 1. 1128.)

Ennen kaivetusta kohdasta kummussa löy-  
dettiin 44 ja 45.

44. Kaksiteräinen nuolenterä, taittunut, 95 mm pit-  
kä, josta ruotokappale 49 mm pituudelta; terän  
terän leveys leveimmältä kohdalta on 18 mm.  
(Fährl. 1. 1130.)
45. Kaksi palaa neliskulmaista kovasinta, yhteensä  
noin 80 mm pitkät; leveys ja paksuus on noin 10  
mm; ylt'yleensä sileäksi hiotut, vaalean harmaat  
(Fährl. 1. 1131.)



1675.  
Saljushik.

Maanpinnassa hautakummun keskellä olivat 46-48.

46. Pieni rautainen lapio, jonka vähän kupera terä on 118 mm leveä ja jotensakin saman pituinen. J.R.A. 1095. Neliskulmainen paksu ruoto, jossa tuntuu jäännöksiä puuvarresta, on noin 210 mm pitkä. (Fährl. 1. 1133.)
47. Rautainen paistinpannu eli lautanen, vähän kupera kuin hyvin ison pallon pinta, pyöreä, noin 230 mm laaja joka haaralle; reuna on kahdesta kohdasta särkynyt; paksurautainen. (Fährl. 1. 1132.)
48. Saviastia, josta suurin osa suupuolta on poissa; pohja on ulkopuolelta noin 85 mm laaja. - Astiaa, joka arvattavasti on ollut noin 120 mm korkea, koristaa 12 jotensakin syvään painettua suoraa viivaa, jotka suummalla ovat lähempänä toisiaan kuin lähempänä pohjaa. (Luultavasti Fährl. 1. 1134.)

Suuren hautakummun lähellä(?) olevasta pienestä hautakummusta:

Hautakummun keskellä olevasta peijaispaikasta ovat 49-54.

49. Rautainen pata, tehty useasta paksusta rautalevystä, jotka ovat tiheään asetetuilla rautanauhoilla liitetyt toisiinsa, puolipalloa suuremman pallonosan muotoinen, suultaan noin 300 mm laaja, 165 a 170 mm korkea; nykyään irrallaan

Obs.!  
Tähän kuulunevat N:o 9983:1-4 ja mahdollisesti 9983:5-6. Tuotuja Anat.laitoksesta.  
Samoin 10157:11-13.

1675.  
Saljushik.

oleva rautapanka on pystysuorassa suunnassa 11, vaan vaakasuorassa vain 4 mm paksu. Padan pohjassa on kovettunutta maata (jäännöstä lihaliemestä) ja siinä eläimen kylkiluu. Pata on kuvattu J.R.A, 1081. (Fährl. 1. 1148.)

50. Padan rautaiset haahlat, kuvatut J.R.A. 1082, ovat arvattavasti kannattaneet edellistä. (Fährl. 1. 1149.)

51. Paistinpannu yhtä laatua kuin 47, vaan eheämpi ja vain 205 mm laaja, kuvattu J.R.A. 1092. (Fährl. 1. 1150.)


52. Rautainen lapio, yhtä laatua vaan isompi kuin 46, kuvattu J.R.A. 1095. Vähän kupera terä on noin 150 mm leveä ja pitkä. Neliskulmainen ruoto on noin 180 mm pitkä. Siinä ollut puuvarsi. (Fährl. 1. 1151.)

53. Patakoukku(?), kuvattu J.R.A. 1091; molemmat koukistetut sorpat ovat jotensakin hienot. (Fährl. 1. 1152.)

54. Saviastia, kuvattu J.R.A. 1094, vain 70 mm korkea; suu on 135 ja pohja 68 mm laaja ulkopuolelta; saveen on sekoitettu suurijyväistä hiekkaa. (Fährl. 1. 1153.).

Kummussa olleesta haudasta, jossa oli sekä miehen että naisen luuranko, löydettiin miehen luurangon ohelta 55-59 ja naisen luurangon ohelta 60-73.



1675. 55. Kirves, 167 mm korkea, löytynyt luurangon jalois-  
Saljushik. ta; pahasti ruostunut terä on 95 mm pitkä, sap-  
sa vain 17 mm leveä, hamara 29 mm pitkä; keskel-  
le silmää on ruostunut kiinni rautainen naula  
eli nalkki. (Fährl. 1. 1147.)
56. Saviastia, kuvattu J.R.A. 1093 (ei aivan oikein), Verif. ruukun  
120 mm korkea, suulta 137 ja pohjasta (ulkopuo- kylkeen liist-  
lelta) 75 mm laaja; hiekka on hyvin isojyväinen. rattu.  
(Fährl. 1. 1154.)
57. Pitkä soikea tulirauta, jonka ruosteessa mel-  
kein ylt' ympäri tuntuu hienorihmaisen liina-  
vaatteen (kaksiniitisen) jälkiä. (Fährl. 1.  
1146.)
58. Pitkäjäsenisen rautaketjun palasia, perin ruos-  
tuneita. Ketjut ovat ehkä olleet yhtä laatua  
kuin nroissa 22-24 ja 34. (Fährl. 1. 1145.)
59. Ison tinanapin palasia. Perin ruostuneessa na- Verif. esinees-  
pissa on ehkä ollut reikä keskellä. (Fährl. 1. sä kiinni!  
1144.)
60. Kaularengas hienosta, kierretystä pyöreästä  
pronssivartaasta, joka on taittunut useaan pa-  
laan. Kolme palaa on säilössä; pieni neljäs pa-  
la on ehkä hävinnyt. Rengas on suljettu  -  
tapaan. (Fährl. 1. 1136.)
61. 20 helmeä, (joista 12 kullatusta ja 1 hopeoite-  
tusta lasista, 1 vuorilasia, 1 karniolia, 1 mo-  
saikkia, 1 sinistä, 2 vihreää ja 1 keltaraitais-  
ta lasia); kaulasta. (Fährl. 1. 1137.)

1675.  
Saljushik.

62. Bysantinilainen hopearaha (Constantin Porfyrogenitus) ja tämän kanssa yhteen köytetty osa pronssirenkaasta, joka ehkä on rahaa kannattanut kaulassa; - kolme saksalaista korvakkeilla varustettua rahaa <sup>11:ttä (vrt. Veip.)</sup> kymmenennen vuosisadan lopulta. (Fährl. 1. 1155 ja 1156.) Vrt. alempana N:o 75. nuo saksalaiset rahat eivät ole varmoja.
63. Hevosenkengänmuotoinen pronssisolki, kuvattu J.R.A. 1106; sen paljin on pistetty seuraavan läpi. Kuten n:ro 65 löydetty oikean olkapään kohdalta.
64. Paksua neliniitistä villavaatetta, kaksi pientä reunapalaa; näiden sekä ylä- että alapuolella on hienoa hamppu- tahi silkkivaatetta. Sievää neliniitistä hamppu- tahi silkkivaatetta, sangen hienolla palttinalla päärmättyä, kaksi pientä palasta. Ollut kolme.
65. Hevosenkengänmuotoinen pronssisolki, aivan pikkuinen, pyöreästä vartaasta tehty, spiraalipäätteinen, 18 a 20 mm laaja. (N:rot 63-65 ovat Fährl. 1. 1138.)
66. Rannerengas ohuesta ja kaitaisesta neliskulmaisesta pronssilangasta tehty, kolmeen palaan taittunut; tämän yhteydessä on kaksi käsivarsiluuta oikeasta käsivarresta, joiden paraiten säilyneet osat pronssiruosteen viheriöimät. (Fährl. 1. 1141.)
67. Pronssinen korvalusikka, 64 mm pitkä, 13 leveä varsipäästä, joka on levein kohta ja ikäänkuin



1675.  
Saljushik.

- poikkileikattu; siinä päässä on reikä ripustamista varten. (Fährl. 1. 1143.)
68. Pii, 30 mm pitkä ja 13 leveä ja verraten ohut, katkaistun nuolenpään muotoinen. N:rot 66 ja 68 olivat oikealla puolella vyötäröllä. (Fährl. 1. 1143.)
69. Luinen kääntöpääkampa; sen koristukset ovat suoria viivoja ja konsentrillisiä pyöriöitä. Kampa on kaidempi kuin 16. (Fährl. 1. 1142.)
70. Kolme pientä pronssista kalkkaloa eli kulkusta, alapäästä ristihalkoiset ja suoraviivakoristeiset. (Fährl. 1. 1139.)
71. Sininen helmi, joka lienee maalattu vähän mosaikin tapaiseksi; sen reikään on ruostunut kiinni rautaneulan tapainen; se oli rihmalla kiinnitetty edelliseen. N:rot 70-72 ovat löydetyt naisen rinnan kohdalta.
72. Hevosenkengänmuotoinen solki, pronssinen; kaari on kolmekulmainen, päät spiraaliin käännetty. (Fährl. 1. 1139.)
73. Pari hopeista korvarengasta; ison sormuksen kokoiseen renkaaseen on asetettu kolme litistyneen pallon muotoista onttoa helmeä ja näiden väliin on renkaan ympäri kierretty hienoja pronssilankakierrosputkia (toisessa korvarenkaassa hopealankakierrosputkia). Toisesta korvarenkaasta on yksi pallohelmi kadonnut, toi-

1675.  
Saljushik.

sesta helmen puolisko. (Fährl. 1. 1140, johon on merkitty että näiden korvarenkaiden yhteydessä oli ollut tuo bysanttilainen hopearaha 62).

74. Neljä luupalasta, pientä, joista kaksi on vaskiruosteen viheriöimää.

Edellä mainitussa kummussa olleen toisen naisen luurangon ohella löydettiin vähän koristuksia ja niiden seassa:

75. Kaksi rahaa, toinen itämainen, toinen luultavasti saksalainen piispanraha. Nämä rahat eivät ole varmoja. (Fährl. 1:ssä 4. jäs. n:ssä 1156 ja 1157). Vrt. ylempänä n:o 62.

Kolmannen hautakummun keskeltä olivat talonpojat löytäneet rautaisen padan ja

76. Padan eli kattilan haahlat, kuvatut J.R.A.1080, jossa kuvassa kumminkin puuttuu kaksi pitkulais<sup>ta</sup> rautarengasta. (Fährl. 1. ei tämä ollut). Tähän liittyy 10157:19 rautakuonan pala.

- 77-78. Veitsi ja nuolenterä, molemmat rautaiset ja pahasti ruostuneet, edell. 103, toinen 125 1/2 mm pitkä. Veitsen ruodon ymp. puujäännöksiä. Löydetyt "luurankojen N:o 2 ja 3 ohelta kurganista N:o 2 vyön oikealta puolelta". Yksi ruostepalaneen jätetty keittämättä.